

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Maarif encümenleri mazbataları (1/173)

T. C.
Başvekâlet
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı: 71-599/1771

28. VI. 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 11. VI. 1957 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe ve ilişiğiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, Konsey üyesi memleketlerin aralarında kültür anlaşmaları akdetmelerini tavsiye eden 4 Kasım 1949 tarihli ve 28 sayılı Kararına uygun olarak Yunanistan ve İtalya ile 1951 de, Fransa ile 1952 de, İngiltere ile 1956 da birer kültür anlaşması imza edilmiş ve bu anlaşmalardan ilk üçü sırasıyla 5932, 5934 ve 6162 sayılı kanunlarla tasdik edilmişti.

Mevzuubahis konsey kararına uygun olarak akdedilen anlaşmaların beşincisi 8 Mayıs 1957 tarihinde Hariciye Vekâleti Vekilimizle Federal Almanya Cumhuriyeti Hariciye Vekili arasında Ankara'da imzalanmıştır.

Ana hatları itibarıyla evvelce akdedilen anlaşmalara benzeyen işbu anlaşmanın başlıca hükümleri şunlardır:

Âkîd Taraflar, kendi üniversite ve diğer öğretim müesseselerinde diğer tarafın dili, edebiyatı, müesseseleri ve tarihi ile meşgul olacak kürsüler ihdas edecekler, bu mevzularda öğretim yapılmasını ve konferanslar tertiplenmesini teşvik edilecekler ve bu hususların gelişmesini temin için gayret sarf edeceklerdir.

Her Âkîd Taraf, mahallî mevzuat ahkâmı çerçevesi dâhilinde, kendi memleketinde diğer Âkîd Tarafın kültür müesseselerini geliştirmek hususunda gayret sarf edecektir.

Taraflar, memleketleri arasında yüksek ve orta öğretim müesseseleri öğretim personeli ve öğrencilerinin, ilmi araştırma yapanların, teknisyenlerin ve mütehassısların mübadelesini teşvik edecekleri gibi kendi memleketlerinde, diğer taraf yüksek öğretim müesseseleri öğrencilerine ve mezunlarına, bunların tahsillerini, ilmi araştırmaya müteallik çalışmalarını ve teknik yetişmelerinin tekemmülünü mümkün kılacak yardımlarda bulunacak ve burslar vereceklerdir.

Keza, Âkîd Taraflar kendi memleketlerinde diğer taraf vatandaşları tarafından yapılmakta olan ilmi ve kültürel araştırmaları yüksek ve orta öğrenim müesseseleri öğretim personeli ve öğrencileri için tatil kursları ihdasını teşvik edeceklerdir.

Bundan başka, Âkîd Taraflar, memleketlerindeki ilmi cemiyetlerle tanınmış ve terbiyevi bir gaye güden gençlere ve yetişkinlere ait teşekküller arasında iş birliğini, mütehasıs ziyaretlerini, spor müsabakalarını, izci gezilerini teşvik edeceklerdir.

Eski eserlerin, bunlar üzerinde tasarruf edilebildiği nispette mübadelesi, Arkeolojik araştırma ve hafriyat ve tarihî âbidelerin bakım ve restorasyonu ile alâkalı malûmat teatisi ve bu mevzular da iş birliği yapılması, mevcut mevzuat çerçevesi dâhilinde müze eşyasının kâhplarının alınması, âbidelerin ve kütüphanelerdeki el yazılarının fotoğraflarının çıkarılması ve bu el yazılarının muvakkat bir zaman için verilmesi ve Devlet arşivlerinden istifade edilmesi de derpiş edilen hususlardandır.

Her Âkîd Taraf, okul kitaplarında, iki memleketten birine taallûk eden ve üzerine nazarı dikati celbedilen yanlışlıkların tashihi için, elinde bulunan vasıtalarla ve mer'î mevzuat çerçevesi dâhilinde müessir olacak şekilde hareket edecektir.

Anlaşmanın tatbiki ile meşgul olmak üzere üç Türk ve üç Alman âzadan müteşekkil bir Daimî Muhtelit Komisyon kurulacak ve bu komisyon lüzumu halinde ve senede en az bir defa toplanacaktır.

Anlaşma beş senelik bir müddet için akdedilmiştir. Bu müddetin hitamında Anlaşma, iki Âkîd Hükümetten biri tarafından altı aylık bir ihbar müddetine bağlı olarak feshedilinceye kadar meriyete kalacaktır.

Memleketimizle Federal Almanya Cumhuriyeti arasında mevcut Kültürel Münasebetlerin yeni bir hamle ile inkişafını temin edecek mahiyette olan Anlaşma Yüksek Meclisin tasdikine arz olunur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No. 1/173

Karar No. 14

3. V. 1958

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası, ilgili Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Gerek lâyihada serd edilen hususlar ve gerekse temsilcilerin verdikleri izahat uygun görüldüğünden lâyiha aynen ve ittifakla kabul edildi.

Havalesi gereğince Maarif Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Hariciye En. Reis V.

Eskişehir

K. Zeytinoğlu

Adana

H. Eroğlu

Çanakkale

N. F. Alpkartal

Kâtip

Bu Mazbata Muharriri

Amasya

İ. Olgaç

Bursa

Y. Teksel

Çorum

K. Terzioğlu

Denizli

A. Çobanoğlu

Giresun

M. Şener

Hatay

A. Ş. Devrim

İzmir

N. Pınar

Kırklareli

Ş. Bakay

Mardin

H. R. Tankut

Muğla

Z. Mandalıncı

Sakarya

H. O. Erkan

Sivas

N. Çubukçu

Erzurum

R. S. Burçak

Hatay

İ. Ada

İstanbul

F. Ulaş

Kars

T. Göle

Manisa

H. Bayur

Mardin

A. Uras

Nevşehir

M. H. Ürgüblü

Sivas

N. İter

Maarif Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maarif Encümeni
Esas No: 1/173
Karar No: 21

3 . V . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdikı hakkındaki kanun lâyihası Hariciye Encümeni mazbatası ile birlikte encümenimize havale buyurulmuş olmakla Hükümet mümessilleri de hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi :

Hükümet esbabı mucibesi yerinde görülerek aynen ve itifakla kabul edildi.

Takdimen ve müstacelen görüşülmesi temeniyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek

üzere Riyaset Makamına saygı ile sunulur.

Maarif Encümeni Reisi
ve bu Mazbata M.
Rize
A. Morgül

Kâtip
İçel
S. Göknar

Bolu	Bursa	Ankara
Z. Danışman	H. Ülman	Ü. Elli
İçel	Mardin	İsparta
R. Çetin	Ş. Dursun	A. Lâtıfaoğlu
İstanbul	Kars	Trabzon
A. Hacopulos	R. İlker	M. R. Tarakçıoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında 8 Mayıs 1957 tarihinde Ankara'da imzalanan Kültür Anlaşması tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil
A. Menderes
Devlet Vekili ve
Millî M. V. V.
Ş. Ergin
Devlet Vekili
C. Yardımcı

11 . VI . 1957
Devlet Vekili
M. C. Bengü
Devlet Vekili
E. Kalafat
Adliye Vekili
H. A. Göktürk

Millî Müdafaa Vekili

Hariciye Vekili

Maarif Vekili
T. İleri

İkt. ve Ticaret Vekili
A. Aker

Güm. ve İnh. Vekili
H. Hüsman

Münakalât Vekili
A. Demirer

İşletmeler Vekili
S. Ağaoğlu

Dahiliye Vekili
N. Gedik

Maliye Vekili
H. Polatkan
Nafia Vekili ve
Hariciye V. V.
E. Menderes

Sih. ve İç. Mua. Vekili
N. Körez

Ziraat Vekili
E. Budakoğlu

Çalışma Vekili
Mümtaz Tarhan

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ ARASINDA KÜLTÜR ANLAŞMASI

Sayın Türkiye Reiscumhuru

ve

Sayın Federal Almanya Reiscumhuru

İş birliği ve mübadele suretiyle iki memleket arasında fikir, sanat ve ilim sahalarında mümkün olduğu kadar geniş bir mutabakat elde etmek ve aynı zamanda diğer memleketin müesseselerinin ve sosyal hayat tarzının memleketlerinde anlaşılmasını temin eylemek arzusu ile bir Anlaşma akdini kararlaştırmışlar ve bu maksatla,

Sayın Türkiye Reiscumhuru :

Nafia Vekili ve Hariciye Vekâleti Vekili Sayın Etem Menderes'i

Sayın Federal Almanya Reiscumhuru :

Federal Hariciye Vekili Sayın Dr. Heinrich von Brentano'yu

Tam salâhiyetli murahhasları olarak tâyin etmişlerdir.

Murahhaslar, usulüne uygun olarak tanzim edilmiş bulunan salâhiyetnamelerinin teatisini mütaakip, aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Her Âkid Taraf, memleketindeki üniversitelerde ve diğer öğretim müesseselerinde, diğer memleketin dili, edebiyatı, müesseseleri ve tarihi ile meşgul olacak kürsülerin kurulmasını, bu mevzularda öğretim yapılmasını ve konferanslar tertibedilmesini teşvik ve bu hususların gelişmesini temin için gayret sarf edecektir.

Madde — 2.

Her Âkid Taraf, mahallî mevzuat ahkâmı çerçevesi dâhilinde, kendi memleketinde diğer Âkid Tarafın kültür müesseselerini geliştirmek hususunda gayret sarf edecektir.

Madde — 3.

Her Âkid Taraf, yüksek ve orta öğrenim müesseseleri öğretim personeli ve öğrencilerinin, ilmî araştırma yapanların, teknisyenlerin ve mütehassısların mübadelesini teşvik için gayret sarf edecektir.

Madde — 4.

Her Âkid Taraf, kendi memleketindeki üniversitelere ve yüksek okullara kaydolunabilmek için, bahis konusu yüksek öğrenim müesseselerinin nizamnameleriyle telifi kabil olan kolaylıkların gösterilmesini temin edecektir.

Madde — 5.

Her Âkid Taraf, kendi memleketinde, diğer Âkid Taraf yüksek öğrenim müesseseleri öğrencilerine ve mezunlarına, bunların tahsillerini, ilmî araştırmaya mütaallik çalışmalarını ve teknik yetişmelerinin tekemmülünü temin için, imkân nispetinde yardımlarda bulunacak ve burslar verecektir.

Madde — 6.

Âkîd Taraflar, memleketlerinin ilmî cemiyetleri arasında iş birliğini, bilhassa fikrî, edebî, bedii, ilmî ve içtimai sahalarda teşvik için mümkün olan gayreti sarf edeceklerdir.

Madde — 7.

Her Âkîd Taraf, kendi memleketinde diğer Âkîd Taraf vatandaşları tarafından yapılmakta olan ilmî ve kültürel araştırmaları, mümkün olduğu nispette, teşvika gayret edecektir.

İşbu Anlaşmada, Alman vatandaşları tâbirinden Federal Almanya Cumhuriyeti makamlarından biri tarafından verilip muteber olmakta devam eden Alman pasaportu veya hüviyet varakası hâimleri mânası anlaşılır.

Madde — 8.

Her Âkîd Taraf, akademik bir derece ihrazi veya muayyen hallerde bir meslekin icrası için, diplomalar arasında muadeletin tannabilmesi şartlarını tetkika gayret edecektir.

Keza, her Âkîd Taraf, kendi memleketinde yapılan yüksek tahsile diğer memlekette devam edilmesi halinde, evvelki tahsilin mahsubedilmesini temin edecek şartları tetkika gayret edecektir.

Madde — 9.

Her Âkîd Taraf, diğer Âkîd Tarafın yüksek ve orta öğrenim müesseseleri öğretim personeli ve öğrencileri için tatil zamanlarında ihdas edilecek kursların ne dereceye kadar teşvik edilebileceğini tetkik edecektir.

Madde — 10.

Her Âkîd Taraf, kültürel ve mesleki iş birliğini desteklemek maksadiyle, karşılıklı mütehasıs ziyaretlerinin, dâvet veya yardım yolu ile, ne dereceye kadar teşvik edilebileceğini tetkik edecektir.

Madde — 11.

Âkîd Taraflar, memleketlerinde tanınmış ve terbiyevi bir gaye güden gençlere ve yetişkinlere ait teşekküllerin aralarında iş birliği yapmalarını teşvika gayret edeceklerdir. Maddi imkânları dâhilinde spor müsabakalarını ve izci gezilerini kolaylaştırmaya gayret edeceklerdir.

Madde — 12.

Âkîd Taraflar, memleketleri halkına, aşağıdaki vasıtalarla diğer memleketin kültür zenginlikleri hakkında bilgi vermek hususunda karşılıklı yardımda bulunmaya gayret sarf edeceklerdir.

- a) Kitaplar, mecmualar ve diğer neşriyat;
- b) Konferanslar ve konserler;
- c) Sanat sergileri ve kültürel mahiyette diğer sergiler;
- d) Tiyatro temsalleri;
- e) Diğer memleketin kültür hayatı hakkında seri halinde radyo neşriyatı, filimler, plâklar ve diğer teknik ifade ve yayın vasıtaları.

Madde — 13.

Her Âkîd Taraf, bundan başka, aşağıdaki hususların yapılmasına gayret edecektir :
Eski eserlerin ve müze eşyasının, bunlar üzerinde tasarruf edilebildiği nispette, mübadelesi;

Arkeolojik araştırma ve hafriyat ile tarihî âbidelerin bakımında ve restorasyonunda tatbik edilecek usul hakkında mütehassıslar arasında bilgi mübadelesi ve bu çalışmaların icrasında iş birliği;

Âkîd memleketlerin mevzuatı dairesinde, müze eşyası kalıp ve fotoğraflarının alınmasına, memleketin tarihî âbidelerinin ve kütüphanelerde mahfuz el yazılarının fotoğraflarının çıkarılmasına, bu el yazılarının muvakkat bir zaman için verilmesine ve tarihî incelemeler için, mahkeme ve kadastro arşivleri de dâhil olmak üzere, her türlü Devlet arşivlerine ait belge ve kayıtlardan faydalanılmasına müsaade olunması.

Bu maddede derpiş edilen mübadele ve müsaade keyfiyetleri her defasında, salâhiyetli makamların muvafakitine tâbidir.

Madde — 14.

Her Âkîd Taraf, okul kitaplarında, iki memlekettten birine taallûk eden ve üzerine nazarı dikkati celbedilen yanlışlıkların tashihi için, elinde bulunan vasıtalarla ve mer'î mevzuat çerçevesi dâhilinde, müessir olacak şekilde hareket edecektir.

Madde — 15.

Âkîd Taraflar, her iki memleketi alâkadâr eden kültürel ve ilmî meseleleri tetkik etmek üzere mütehassıs buluşmaları ve diğer toplantılar tertibini teşvik etmenin faydası hakkında istişarede bulunacaklardır.

Madde — 16.

İşbu Anlaşmanın tatbikiyle meşgul olmak üzere, altı âzadan müteşekkil bir Daimî Muhtelit Komisyon kurulacaktır. Komisyon iki Şubeden müteşekkil olacaktır. Şubelerin biri üç Türk âzadan müteşekkil olacak ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti merkezinde bulunacaktır. Diğeri ise, üç Alman âzadan müteşekkil olacak ve Federal Hükümet merkezinde bulunacaktır.

Türk âzalar, Türkiye Maarif Vekâleti tarafından, Türkiye Hariciye Vekâleti ile anlaşarak tâyin olunur. Alman âzalar, Federal Hariciye Vekili tarafından alâkalı Federal Vekiller ve Land'ların Maarif Vekilleri ile anlaşarak tâyin olunur.

İşbu Anlaşmanın Tarafları arasındaki irtibatı, 17 nci maddede derpiş olunan Komisyon içtimalarının haricinde de temin etmek üzere Türkiye Cumhuriyeti, Alman Şubesi nezdine, Federal Almanya Cumhuriyeti de Türk Şubesi nezdine birer mümessil tâyin edeceklerdir. Komisyon için derpiş olunan toplantı tarihleri arasındaki zaman zarfında Şubelerden her biri, Komisyon çalışmalarının gereken şekilde hazırlanması maksadiyle, istişare için diğer Âkîd Tarafın mümessiline müracaat edebilir.

Madde — 17.

Daimî Muhtelit Komisyon lüzumu halinde ve senede en az bir defa, sırası ile, Federal Almanya Cumhuriyetinde ve Türkiye'de umumi heyet halinde toplanır.

Riyâset Makamı daveti yapan memleketin Şubesi âzalarından biri tarafından işgal olunur. Sekreterlik vazifesi de misafir memleketin bir mümessili tarafından ifa olunur.

Lüzumu halinde bu Komisyon, teknik müşavir sıfatıyla mütehassıslar bulundurabilir.

Madde — 18.

Daimî Muhtelit Komisyonun ilk vazifelerinden biri, umumi heyet toplantılarından birinde işbu Anlaşmanın tatbikine mütedair teklifler hazırlanmaktadır. Bu teklifler, Âkîd Tarafların Hükümetleri arasında nota teatisi suretile, işbu Anlaşmaya ek olarak akdolunan bir Anlaşma halinde toplanır.

Daha sonra, Daimî Muhtelit Komisyon Anlaşma tatbikatının neticelerini tetkik eder ve Âkid Taraflara ek Anlaşma için lüzumlu görülebilecek tadilleri ve tamamlayıcı ilâveleri teklif eder.

Daimî Muhtelit Komisyonun toplantı tarihleri arasında geçen zaman zarfında da, ek Anlaşmada tadiller yapılması, Şubelerin her biri tarafından diğerinin muvafakatine bağlı olarak, teklif edilebilir.

Ek Anlaşmadaki tadiller ve tamamlayıcı ilâveler Âkid Tarafların tasvibini mütaakıp meriyete girer. Bu tasvip keyfiyeti nota teatisi suretile tahakkuk eder.

Madde — 19.

İşbu Anlaşma metindeki «memleket» tâbiri Türkiye için Türkiye Cumhuriyeti, Almanya için Federal Almanya Cumhuriyeti mânasına gelir.

Madde — 20.

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti tarafından bu Anlaşmanın meriyete girmesi tarihinden itibaren üç ay zarfında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine aksine bir beyanda bulunulmadıkça, işbu Anlaşma aynı zamanda Berlin «Land» ı için de muteberdir.

Madde — 21.

İşbu Anlaşma Teşriî meclislerin tasdikine arz edilecektir. Tasdiknameler Federal Almanya Hükümeti Merkezinde teati olunacaktır. İşbu Anlaşma, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra meriyete girecektir.

Madde — 22.

İşbu Anlaşma beş senelik bir müddet için akdolunmuştur. Bu müddetin hitamında Anlaşma, iki Âkidden biri tarafından altı aylık bir ihbar müddetine bağlı olarak feshedilinceye kadar meriyete kalır.

Keyfiyeti tasdiken usulüne uygun olarak salâhiyetli kılınmış olan murahhaslar işbu Anlaşmayı imzalamışlar ve mühürlemişlerdir.

Ankara'da bugünkü sekiz Mayıs bin dokuzyüz elli yedi tarihinde Türkçe ve Almanca yazılmış iki asli nüsha olarak tanzim edilmiş olup her iki metin de aynı derecede muteberdir.

Türkiye Cumhuriyeti adına ;

E. Menderes

Federal Almanya Cumhuriyeti adına :

Brentano

